

Slovo editora

Leoš Jeleček

jelecek@natur.cuni.cz

UK v Praze, PŘF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Vážení a milí čtenáři, příznivci Klaudyána. Je mi vsutku ctí a potěšením, že se nám po čtyřleté přestávce (poslední, osmé, číslo vyšlo v lednu 2003) podařilo obnovit vydávání Klaudyána – internetového časopisu pro historickou geografii a environmentální dějiny.

Setkáváte se s jeho novou podobou – tj. strukturou, vzhledem, redakcí, i dalšími změnami. Na tomto místě je nutné vyzdvihnout zásluhu Jiřího Martínka o založení Klaudyána a jeho uvedení v život. Jako jeho vydavatel a šéfredaktor Jiří Martínek (nyní působí v Historickém ústavu AV ČR v Praze) jej za naší spoluúčasti a pomoci svého bratra vydával na soukromém serveru. Jistě netušil, že takovýto časopis historická geografie i environmentální dějiny v Česku naléhavě potřebují. Technická nemožnost pokračovat v počátečním způsobu vydávání i požadavky současnosti si vynutily zajistit vydávání Klaudyána na serveru Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. K tomu bylo třeba vytvořit širší technické, redakční a autorské zázemí, jakož i jeho jinou koncepci a strukturu. Stalo se. Chceme posílit úlohu Klaudyána jako kolektivního organizátora a platformy spolupráce při rozvoji české historické geografie a našeho úsilí při etablování a rozvoji environmentálních dějin v Česku. Kromě toho by se Klaudyán měl stát i mediální základnou sekce pro historickou geografii a environmentální dějiny České geografické společnosti, která byla založena v roce 2004. Rovněž tak může být pomocníkem v působení regionálního reprezentanta ESEH pro Česko a Slovensko. Aby Klaudyán mohl plnit své poslání i funkce, zamýšlíme vydávat jej aspoň dvakrát ročně (jaro, podzim).

K jaký změnám došlo? Především byla rozšířena redakční rada tak, aby v ní byly zastoupeny i další obory, resp. pracoviště mající blízko k historické geografii a environmentálním dějinám. Novými členy redakční rady jsou Rudolf Brázdil (MU Brno, historická klimatologie), Jaromír Kolečka (krajinná ekologie, dynamický land use) a Lenka Uhlířová (CENIA, krajinná ekologie a environmentální dějiny). Z Geografické sekce naší fakulty pak Lucie Kupková (krajinná ekologie, dynamický land use) a Luděk Šefrna (historická fyzická geografie a pedologie). Tyto změny obracejí jak holistický charakter historické geografie, tak i naši snahu o holistické přístupy v geografii samé. Změnil se šéfredaktor Klaudyána, ustanovila se funkce jeho zástupce, jímž je Pavel Chromý, výkonným redaktorem se stal Zdeněk Kučera, postgraduální student, všichni z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK.

Velkorysejší koncepci Klaudyána odpovídá i ustanovení mezinárodní poradní redakční rady – International Advisory Board. Jejím členy se staly čelné osobnosti obou oborů v několika státech, zejména z těch, v nichž historická geografie či environmentální dějiny mají nejvýznamnější tradici nebo zaznamenávají největší rozvoj. Se členy IAB, jejíž složení ještě není definitivní, udržujeme již dlouhodobé kontakty i spolupráci. Je pro nás ctí i uznáním naší dosavadní práce, že členství v této

radě přijali mj. Alan R. H. Baker (UK), Peter Coates (UK), Martin Melosi (USA), Winfried Schenk (Německo), Verena Winiwarter (Rakousko), Donald Worster (USA) nebo Graeme Wynn (Kanada) aj. V případě členů IAB ze Slovenska samozřejmě doufáme, že budou také aktivními neformálními spolupracovníky redakční rady Klaudyána, aby napomáhali k větší prezentaci výsledků slovenské historické geografie a environmentálních dějin.

„Nový“ Klaudyán je rozčleněn do následujících rubrik: Studie a články, Materiály a diskuze, Zprávy informace a novinky, Recenze a anotace literatury, Různé. Pokyny pro autory a další potřebné informace najde čtenář na jiném místě tohoto čísla, resp. webových stránek.

Budeme se snažit vtisknout Klaudyánovi charakter mezinárodního časopisu nejen z hlediska zastoupení autorů, ale i jazykového. „Jazyky Klaudyána“ budou samozřejmě čeština a slovenština, pak angličtina a němčina. Články vydané česky nebo slovensky budou na rozdíl od zvyklostí doplněny rozsáhlejšími souhrny buď v angličtině nebo v němčině. Resumé mohou mít i obsáhlejší české/slovenské zprávy o velkých vědeckých akcích (konference apod.).

Již toto číslo Klaudyána obsahem hlavní rubriky naznačuje jeho mezinárodní charakter. Úvodním článkem je český překlad kapitoly s příznačným názvem „Slova na mapě“ z významné knihy D. Worstera (University of Kansas), mého učitele nejen v oblasti environmentálních dějin. Chceme mu tím jednak blahopřát k jeho životnímu jubileu, které oslavil v polovině listopadu roku 2006, jednak vyjádřit dík za to, že se po Vereně Winiwarter nejvíce zasloužil o introdukci moderních environmentálních dějin do naší vědy. Tím, že mě D. Worster po konkurzu přizval k účasti na svém programu „Nature, Culture, and Technology“, řešeném v první polovině 90. let minulého století s podporou Rockefeller Foundation v Hall Center for the Humanities při University of Kansas, umožnil vznik dvou „úvodních a inspirativních“ spíše metodologických článků v Českém časopise historickém a v Geografii–Sborníku ČGS informujících o širších příčinách vzniku, metodologii, zaměření a výsledcích environmentálních dějin v jejich kolébce, ve Spojených státech. Tam se také nejvíce rozvinula tzv. hlubinná ekologie, myšlenkově nejradikálnější součást environmentalismu jako světonázoru a způsobu myšlení a života. Stručně o ní informuje komentovaný překlad několika vybraných částí z kapitoly knihy představitelů a historiků hlubinné ekologie v USA B. Devalla a B. Sessions.

Dále je to zejména pro historické geografy přínosná anglicky psaná metodologická studie předního britského historického geografa Alana R. H. Bakera (University of Cambridge) o významu, postavení a úloze historické geografie. Podle autora na začátku 21. století geografii určitého regionu nepochopíme bez znalosti jeho historické geografie, kterou prezentuje jako příklad geografie holistické.

Následuje rovněž spíše metodologický článek editora Klaudyána o výzkumu dlouhodobých změn ve využití ploch v Česku v kontextu environmentalizace vědy, geografie, historické geografie a environmentálních dějin. Soudím, že historický land use lze považovat rovněž za jeden z holistických přístupů v geografii. Článek J. Kubeše (JČU v Českých Budějovicích) dokládá jak význam historickogeografického přístupu ve výzkumu periferních či pohraničních oblastí, tak i to, že historická geografie se rozvíjí i na nových univerzitách vzniklých v Česku po roce 1989. V rubrice Materiály a diskuze J. Martínek nabízí stručný pohled na pedagogické zajištění studia geografie na německé části Univerzity Karlovy koncem 19. stol.

Obsahově bohatá je rubrika Zprávy a informace, z níž upozorňuji na nejpodrobnější informaci o průběhu a výsledcích 2. mezinárodní konference Evropské společnosti pro environmentální dějiny, kterou jsme měli tu čest uspořádat začátkem září 2003 v Praze na Albertově. Další informace se týkají 3. IC ESEH v roce 2005 ve Florencii, některých aktivit a výsledků „historického křídla“ české historické geografie, vedeného Evou Semotanovou (Historický ústav AV ČR, Praha). Rozsah této rubriky, jakož i témata jiných zpráv a informací odpovídají delší přestávce ve vydávání Klaudyána. Z rubriky „Recenze a anotace“ dlužno upozornit na recenzi posledního rozsáhlého díla D. Worstera o životě a díle Johna W. Powella, jehož expedice první proplula Grand Canyonem a probádala jej, a jenž otevřel cestu a nové možnosti v osvojování amerického Jihozápadu.

Asi je nošením dříví do lesa, když poukáží na původ jména našeho časopisu. Je nazván po československém lékaři, kartografu a tiskaři z Mladé Boleslavi Mikuláši Klaudyánovi, autorovi první

známé mapy Čech z roku 1518, mapy graficky i doplňkovým obsahem výpravné, jejíž faksimile můžeme vidět nejen v pracovních badatelů, ale i v mnohých domácnostech.

Doufám, že náš ctižádostivý záměr vydávat pravidelně na solidní odborné úrovni internetový časopis s cílem podpořit rozvoj historické geografie a environmentálních dějin u nás budeme naplňovat. Zveme všechny kolegyně a kolegy, působící v nejrůznějších přírodovědných a společenských oborech zejména k autorské spolupráci při tvorbě Klaudyána, který by měl sloužit všem k dobru věci.

Za redakční radu

Leoš Jeleček (šéfredaktor)